

Pilsētu un teritoriālo kopienu īpašā loma ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā

Latvijas pašvaldību savienības seminārs "Ilgtspējīgas
pašvaldības – iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas"
Rīgā, 2019.gada 25.septembrī

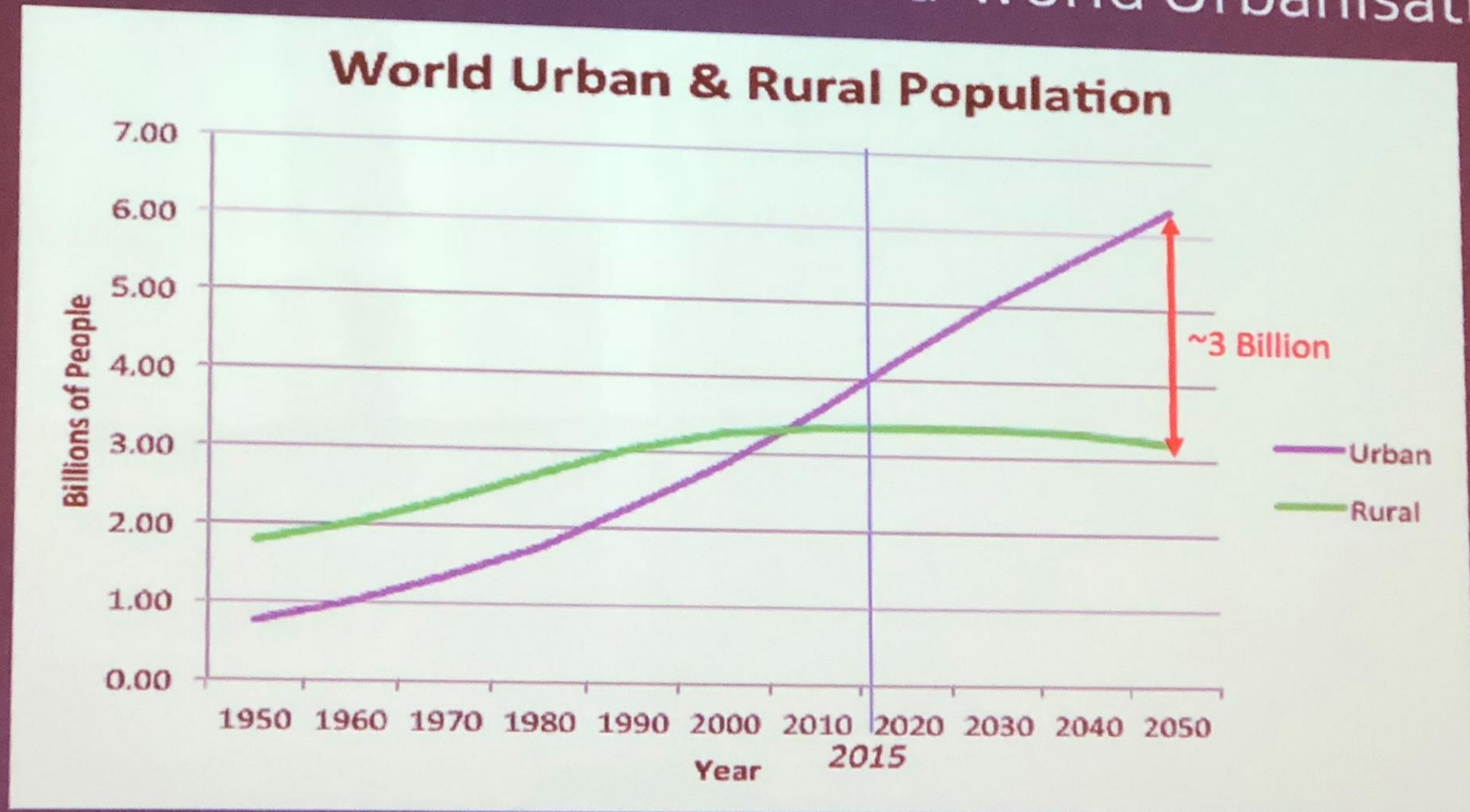
ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi

2015. gadā ANO Ģenerālajā asamblejā pieņēma rezolūciju »Mūsu pasaules pārveidošana: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam« jeb «AGENDA 2030».

Tā nosaka 17 Ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM) un 169 apakšmērķus (stājās spēkā 01.01.2016.)

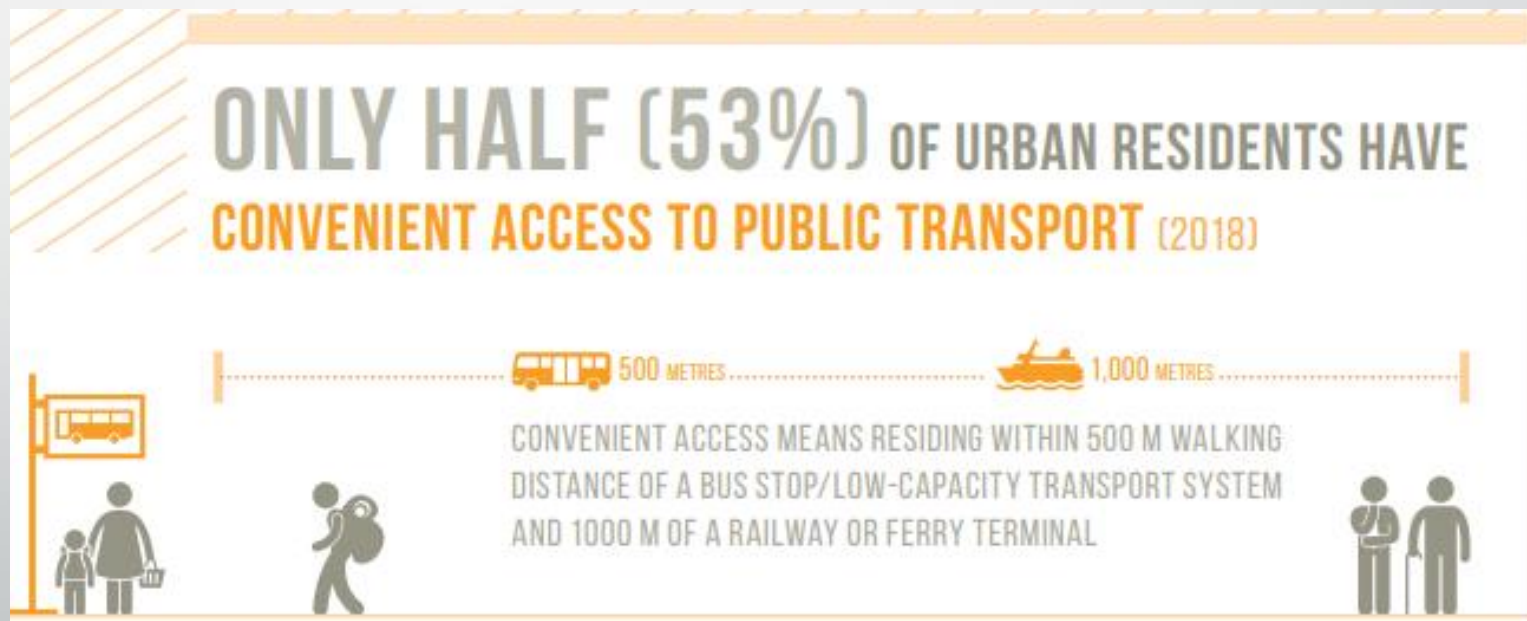
AMTU: Rapid, Massive Third-world Urbanisation

IAM Nr.11

«Padarīt pilsētas un apdzīvotas vietas iekļaujošas, drošas, pielāgoties spējīgas un ilgtspējīgas»

- Neskatoties uz to, ka pilsētas un to metropoļu areāli aizņem tikai 3% no sauszemes platībām, tie ir ekonomiskās izaugsmes motori (~60% no pasaules IKP)
- Pilsētas un to metropoļu areāli saražo ~70% pasaules CO₂ izmešu un patērē vairāk nekā 60% resursu

XXI gadsimta urbānisma galvenie jautājumi

- **1) how can we make cities more sustainable and thus prevent even more global warming** - given that 'cities are heat engines' (as succinctly and profoundly stated in the language of thermodynamics and its Second Law – the Law of Entropy);
- **2) how can we make cities more resilient**, so that they can withstand the shocks and crises that seem inevitable regardless of how soon we take drastic action to curb our carbon emissions.
- **Which of these two agendas - sustainability or resilience - has (or should have) priority** for your planning department or consultancy, for your mayor and your city council or in the opinion of your citizens?

IAM Nr.11 «Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas»

- 11.1. Līdz 2030. gadam **nodrošināt** visiem **piekļuvi pienācīgiem un drošiem mājokļiem un pamatpakalpojumiem par pieejamu cenu un sakārtot graustus**
- 11.2. Līdz 2030. gadam **nodrošināt** visiem **piekļuvi drošām, cenas ziņā izdevīgām, pieejamām un ilgtspējīgām transporta sistēmām, uzlabot ceļu satiksmes drošību, jo īpaši paplašinot sabiedrisko transportu, īpašu uzmanību pievēršot vismazāk aizsargāto iedzīvotāju, sievietēm, bērniem, cilvēkiem ar invaliditāti un vecu cilvēku vajadzībām**
- 11.3. Līdz 2030. gadam **uzlabot** iekļaujošu un ilgtspējīgu urbanizāciju un **iesaistošu, integrētu un ilgtspējīgu apdzīvotu vietu plānošanas un pārvaldības spēju** visās valstīs
- 11.4. Nostiprināt centienus aizsargāt un nosargāt pasaules kultūras un dabas mantojumu
- 11.5. Līdz 2030. gadam ievērojami samazināt nāves gadījumu un ievainoto cilvēku skaitu un būtiski samazināt dabas katastrofu, tostarp ar ūdeni saistītu katastrofu, tiešos ekonomiskos zaudējumus attiecībā pret pasaules iekšzemes kopproduktu, īpaši pievēršoties nabadzīgo un neaizsargāto iedzīvotāju aizsardzībai

IAM Nr.11 «Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas»

- 11.6. Līdz 2030. gadam **samazināt pilsētu nelabvēlīgo ietekmi uz vidi uz vienu iedzīvotāju, cita starpā pievēršot īpašu uzmanību gaisa kvalitātei un sadzīves un citu atkritumu apsaimniekošanai**
- 11.7. Līdz 2030. gadam **nodrošināt drošu, iekļaujošu un pieejamu zaļo un sabiedrisko zonu vispārēju pieejamību**, jo īpaši sievietēm un bērniem, veciem cilvēkiem un personām ar invaliditāti
- 11.a Atbalstīt pozitīvas **ekonomiskās, sociālās un ekoloģiskās saites starp pilsētu, piepilsētu un lauku teritorijām**, nostiprinot valsts un reģionālās attīstības plānošanu
- 11.b Līdz 2020. gadam ievērojami palielināt to pilsētu un apdzīvotu vietu skaitu, kuras pieņem un **īsteno integrētas politikas un plānus** attiecībā uz iekļaušanu, resursefektivitāti, klimata pārmaiņu mazināšanu, pielāgošanos šādām pārmaiņām un noturību pret katastrofām, un atbilstoši Sendai Katastrofu risku mazināšanas rīcības plānam 2015.–2030. gadam attīstīt un īstenot vienotu katastrofu riska pārvaldību visos līmeņos
- 11.c Atbalstīt vismazāk attīstītās valstis — cita starpā sniedzot finansiālu un tehnisku palīdzību — ilgtspējīgu un izturīgu ēku būvniecībā, izmantojot vietējos materiālus

Uz IAM Nr.11 «Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas» attiecināmās aktuālās globālās programmas un organizācijas

- UN-HABITAT
- UN Environment Programme : Cities – investing in energy and resource efficiency
- UN Environment Programme Climate Neutral Network
- UN Environment Programme: Cities and Climate Change
- UN Population Fund: Urbanization
- ICLEI – Local Governments for Sustainability

Definitions

- Resilient city: the capacity of an urban system to absorb a range of disturbances and still retain its basic function and structure
- Liveable city: affordable housing and living; high quality of education, cultural amenities and green spaces; minimal pollution, ease of movement
- Smart city: has digital technology embedded across all its functions to enhance performance, wellbeing and communication, and to reduce costs & resource consumption
- Sustainable city: should meet the needs of the present without sacrificing the ability of future generations to meet their own needs

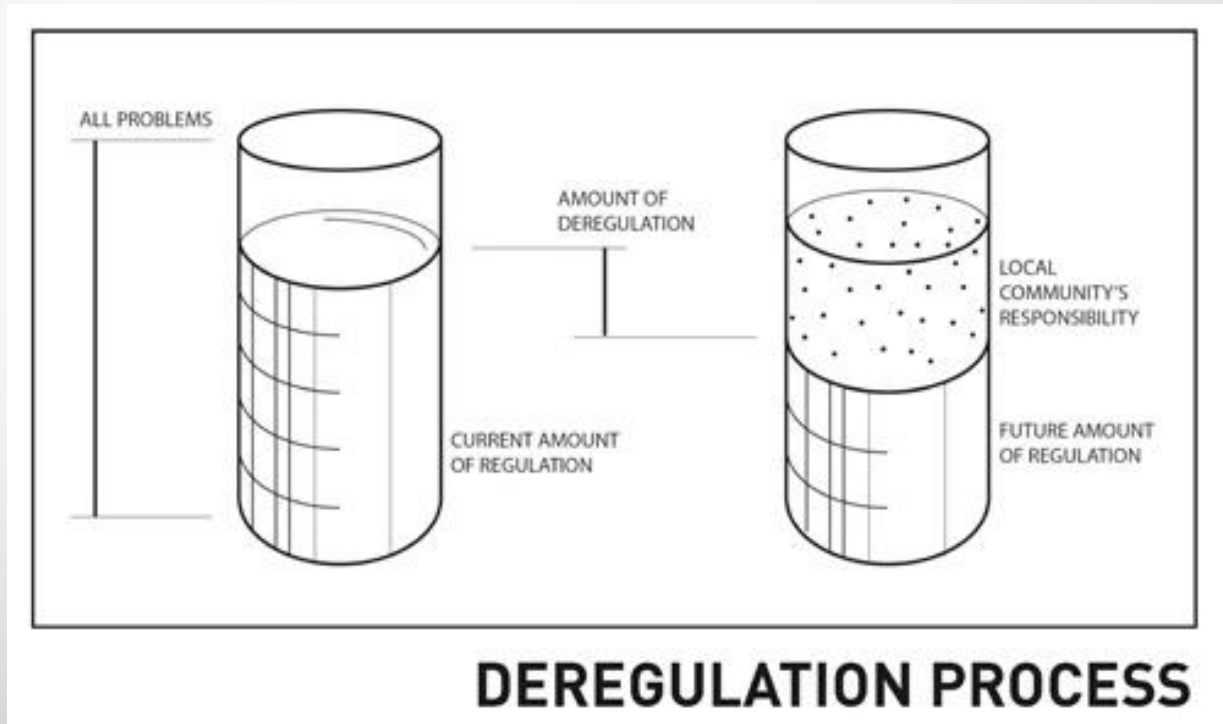
Jeremy Rifkin is an advisor to the European Union and the People's Republic of China. His recent books include, *The Zero Marginal*

Cost Society: The Internet of Things, the Collaborative Commons, and the Eclipse of Capitalism and *The Third Industrial Revolution: How Lateral Power is Transforming Energy, the Economy, and the World*. He is the Executive Producer and narrator of the new film, *The Third Industrial Revolution: A Radical New Sharing Economy*, produced by VICE Media and now available in nineteen languages on YouTube.

- **"The most recent indicators of [climate] change have scared the living day-lights out of me. "**
- **"Fortunately, the third industrial revolution is based on post-carbon technology...."**
- **"...Moreover, it's inclined toward a highly diverse and distributed infrastructure. The more diverse, redundant, and distributed the networks and systems are, the more resilient the infrastructure is, and the less vulnerable it is to cyber-crime, cyber-terrorism, or natural disasters from climate change.**
- **Jeremy Rifkin, interviewed in PwC's *business&strategy* magazine, issue 89, winter 2017**

Plašāku atbildību piešķiršana vietējam līmenim (Deventer 2015, Bodø 2018)

- **Lielāka brīvība «bottom-up» procesiem** un stiprāka sadarbība lēmumu pieņemšanas procesā
- **Elastīgākas pieejas** veicināšana teritorijas attīstības plānošanas procesos
- Soli pa solim uz priekšu (**sākam darīt** – ne tikai plānot un diskutēt):
 - **Līdzdalīgās budžetēšanas** ieviešana mikroprojektos;
 - **Teritoriālo kopienu piederības stiprināšana un iniciatīvu atbalsts;**
 - **Eksperimentējam un rīkojamies**, ne obligāti sagaidot skaidrus rīcību regulējošus ietvarus «no augšas»
 - Ikviens ir aicināts piedalīties, bet **zināšanas ir jārespektē.**

Kopsavilkuma atziņas

- Ir nepieciešama **griba un apņemšanās** kaut ko paveikt.
- Cik iespējams **palielinām rīcību mērogu**. No maziem pilotprojektiem vien nebūs būtiska pienesuma situācijas uzlabošanā.
- Mūsdienu **atdalītās & individuālās komunikāciju sistēmas ir ilgtspējīgākas un pielāgoties spējīgākas** nekā centralizētās komunikāciju sistēmas.
- **Pāreja** no ekonomiskās neatkarības un ekskluzivitātes **uz iekļaujošiem un pieejamiem risinājumiem (koplietošanas ekonomika)**.
- Vispirms **pielāgošanās** (adaptation), bet **ietekmju mazināšana** (mitigation) un **ilgtspējīgums** pēc tam.

Paldies par uzmanību!

PhDc Geogr. Andis Kublačovs

E-pasts: andis.kublacovs@gmail.com